

III.

Moldva az Anjouk idejében.

A magyarság térfoglalása nem korlátozódott csupán a Kárpátok-bezárt területre, hanem különösen keleti irányban azon jóval túl is terjedt. Minden okunk megvan azt feltételezni, hogy a Kárpátok külső lejtőin már a XII. század végén magyar telepek alakultak. A településre alkalmas lakatlan, tehát gazdátlan területeket vette birtokába a magyarság és teremtett magának kedvező életfeltételeket. Nagyon természetes, hogy a magyarság a később idetelepedett, legnagyobbbrészt pogány népekkel szemben úgy szerepelt, mint a keresztény hit védője és terjesztője. A magyarok kezdetben nagyobb számmal Moldva nyugati vidékein az úgynevezett milkói vagy kún püspökség területén telepedtek le.¹ Első egyházi intézményeiket a tatárjárás tette tönkre, mely hosszú időre a politikai befolyás kiterjesztésének lehetőségét is megakadályozta. Habár a tatárok visszahúzódtak Magyarországból, az újabb betörés veszélye a XIII. század későbbi évtizedeiben is állandóan fenyegette az országot. Ez az aggodalom, valamint a belső politikai helyzet teljesen más irányba terelték a vezetők figyelmét. Az Árpádház kihalta utáni belső harcoktól hangos első néhány évtized nem volt alkalmas az erőteljes terjeszkedő politika újrafelvételére. Tulajdonképpen csak Nagy Lajos uralkodása idején kerül megint ez a terület a magyar külpolitika érdekkörébe.

A Kárpátok, Magyarország keleti határai, évszázadokon keresztül különböző népek támadásainak voltak kitéve. Bár a támadások útjában nagyon is komoly akadályt képeztek, ezek az akadályok nem voltak legyőzhetetlen jellegűek, mert rajtuk több szoros vezetett át. Ennek a természetes határnak a megerősítése és védelme érdekében a magyar királyok minden lehetőt elkövettek. Ilyen védelmi jellegű, úgy is mondhatnók, hogy

¹ Makkai László, A milkói (kún) püspökség és népei. Debrecen, 1936. 26.

elővigyázatossági intézkedés volt az ellenségnek a szorosok közvetlen közeléből való távoltartása, más szóval a szorosokon átvezető utak biztosítása.² Erre a legcélravezetőbbnek látszott a védelem szempontjából legmegbízhatóbb elemnek, a magyarnak a Kárpátok külső, déli és keleti lejtőin való letelepítése. A magyar védőrendszer ezen előretolt figyelő-állásainak azonban nemcsak támadást feltartóztató szerepük volt, hanem támadó hadjáratok alkalmával nagyszerű kiinduló pontul is szolgáltak. A magyar és német elemnek Moldva földjén való megletelepedése az Anjouk idejében újból erős lendületet kapott. A Costăchescu Mihály összegyűjtötte legrégebb moldvai oklevelek³ áttanulmányozása során átfogó képet kapunk a moldvai magyarság szerepéről és betelepülésének idejéről. A tatár-hatalom meggyengülése, ami majdnem egybe esik árpádházi királyaink kihaltával és az említett magyar telepek megerősödése, elősegítették azoknak a hadi vállalatoknak megindítását, melyek Nagy Lajos idejében Moldva nagy részét felszabadították a tatárok uralma alól. Nagyon természetes, hogy e hadjáratok csak még jobban megerősítették a magyar királynak Moldva feletti fenségjogait. A tatárok ellen irányuló hadi vállalkozásokban úgy látszik mármarosai románokból álló csapatok is részt vettek. Jelenlétük magától értetődő, mert ezekben a határokon is jóval túlterjedő harcokban a székelyeken kívül mindazok érdekelve voltak, akik a tatárok közelében laktak s így támadásaiknak mindenkor ki voltak téve. Okmányokkal nem tudjuk igazolni de feltételezzük, hogy a Moldva északi részein még szétszórva — tehát állami közösségben nem élő — románságnak is jutott valamelyes szerep e felszabadító harcokkal kapcsolatban. Az itteni szétszórt erők egyesítésére és mintegy elővédül létesült, a Moldva völgyében, egy sikeres hadjárat után Dragos, mármarosai vajda vezetése alatt a moldvai vajdaság.⁴

² R. Rosetti, Despre Unguri și episcopiiile catolice din Moldova. An. Acad. Rom. Ser. II. Tom. XVII. 1904—5. 282.

³ Mihai Costăchescu, Documente moldovenești înainte de Ștefan cel Mare. I—II. Iași, 1931—32.

⁴ Ion Bogdan, Cronice inedite atingătoare de Istoria Romînilor. București. 1895. 49. és E. Picot, Chronique de Moldavie depuis le milieu du XIV-e siècle jusqu'à l'an 1594. par Grégoire Urechi. Paris 1878. 16. Dragos vajdáról nevén és uralkodási évein kívül bizonyosat nem tudunk, mivel a magyar forrásmunkák keveset beszélnek róla. Látszik, hogy a vajdaság megalapítása és Dragos szerepe nem volt rendkívüli, feljegyzésre érdemes dolog, mert amíg Bogdánnak, a későbbi vajdának Moldvába való kimenetelét még a krónikás is feljegyezi, addig Dragosról ilyen emlékün

Az újonnan alakult vajdaságnak tehát ugyanaz a rendeltetése volt, mint a lentebb, délre fekvő magyar telepeknek. A vajdaság megalapításában Iorga nem akar csak egy hadi szempontokat szem előtt tartó intézkedést látni. Véleménye szerint „Moldva megalapítása nem egyéb, mint a magyarországi román elem terjeszkedésének eredménye, nem a király akaratával szemben, hanem annak az állandó pártfogásnak következményeképpen, melyben Nagy Lajos a román elemet katonai szempontokból részesítette.“⁵

Mivel úgy a tatárok, mint a magyarok kölcsönösen támadták egymást és a támadások legtöbbször helyi jellegűek voltak, Dragos Moldvában való megtelepedésének idejét nem tudjuk teljes bizonyossággal megállapítani. Annak a néhány forrásmunkának alapján, mely számunkra ez időből fennmaradt, csak általánosságban lehet az események lefolyását követni. A legnagyobb valószínűség szerint a hadjárat, mely után Dragos Moldvában maradt, mint a magyar király bizalmi embere ugyanaz, mint amelyet Lackfi András a székelyek ispánja vezetett a tatárok ellen, s amelyről a krónikás is megemlékezik.⁶ Tudomásunk szerint a hadjárat 1345-ben volt. Ezt a hadjáratot természetesen követték a székelyek más hadi vállalkozásai, melyeknek eredménye volt a tatároknak szinte a tengerig való visszahúzódása.⁷ A tatárok haderejét érzékenyen megtizedelte azon idők legrettenetesebb járványa, a pestis. Ha nem is fogadhatjuk el a krónikás feljegyzését, mely a halottak számát bizonyára túlozva 300.000 emberre teszi, akkor is elhithetjük, hogy soraik megritkultak és ellenállásuk is érezhetően meggyengült.⁸ Mindezek még jobban megerősítették a magyar ki-

nincs. Dragos vajda valószínű az egrí káptalan által 1336-ban kiállított oklevélben szereplő Dragos bedőházi vajdával. olv. Documenta. 77. és 178. 1. jegyzet.

⁵ N. Iorga, *Istoria Rominilor din Ardeal și Ungaria*. București, 1915. I. 80. Azt hiszem felesleges és amugyis hiábavaló a magyarországi románság túlnépesedéséről szóló mesét — amit Iorga fenti állítása feltételez — cáfolni. Nézetem szerint a Moldvában ebben az időben már letelepedett, de főleg a Mármarosból kivonuló románok száma még kicsiny volt.

⁶ *Fontes Domestici*. III. 151—52. és Schwandtner, *Scriptores Rerum Hungaricarum*. I. 221.

⁷ Schwandtner, i. m. I. 221. A király 1344 nyarán Erdélyben járt. Lehetséges, hogy már ekkor felmerült egy a tatárok ellen irányuló nagyobb hadivállalkozásnak a terve.

⁸ *Fontes Domestici*. III. 148. és Hammer-Purgstall, *Geschichte der goldenen Horde in Kiptschak, das ist der Mongolen in Russland*. Pesth, 1840. 308.

rály befolyását a Kárpátok keleti vidékein. VI. Kelemen pápának 1347-ben kelt és a kalocsai érsekhez intézett levele is ezt bizonyítja.⁹ A pápa intézkedik a milkói püspökség helyreállítására és Nemtei (Nympti) Tamás püspökké való kinevezése ügyében. A fenti körülmények mérlegelése alapján úgy látszik, hogy Dragosnak Moldvába való megtelepedésére tényleg ez volt a legalkalmasabb idő.

Elvitathatatlan, hogy Dragos a most visszaszerzett területen a magyar király képviselője volt. Nagy Lajos nem egy ökleveléből látjuk azt a függőségi viszonyt, mely Dragos utódai s következőleg közte és a magyar király között is fennállott. Adataink hiányos volta miatt bővebbet nem tudunk ezen vajda életéről, tetteiről és családi kapcsolatairól.¹⁰ Épen ezért nem fogadhatjuk el minden kétséget kizáróan a román krónikák tudósítását, mely szerint Dragos utóda fia, Szász (Sas) volt, ki őt két évi uralkodás után követte a vajdai méltóságban. Eltekintve a két vajda közötti esetleges rokoni kapcsolattól megállapíthatjuk, hogy mindkettő a magyar király közvetlen fennhatósága alatt állott. Úgy tekinthetjük őket, mint a magyar király nem is valami magasrangú tisztviselőit.

A moldvai vajdáknak a magyar királytól való függőségi viszonyát a román történetírók szerint Bogdán vajda szüntette meg. Épen ezért őt tekintik Moldva első vajdájának, a „független“ Moldva megalapítójának. Mielőtt Bogdán kilétét és az alapítás tényét vizsgálónk, egy megállapítást kell itt leszegeznünk: bármennyire is iparkodtak a román történetírók, máig sem sikerült elosztatniok azt a homályt, mely akárcsak Havas- elvén is, az első vajdák alakját és tetteit körülveszi. Ezért történik meg, hogy pontos adatok hiányában még ugyanazon személyre, vagy eseményre vonatkozólag is ahány író, annyi vélemény alakul ki. Az „alapító“ Bogdán vajda neve először Nagy Lajos egy 1343-ban kelt oklevelében szerepel.¹¹ A király

⁹ Monum. Hung. I. 737—38.

¹⁰ A román krónikák időrendi szempontból oly zavarosak, hogy alig használhatók. Különbösen is ha tekintetbe vesszük keletkezésük idejét és módját, hitelességük nagy mértékben csökken.

¹¹ Mihályi J., Máramarosi diplomák a XIV. és XV. századból. Máramaros-Sziget, 1900. 17. Mivel nem áll rendelkezésemre semmi bizonyíték, nem tudtam megállapítani vajon az 1335-ben Magyarországra telepített Mikula fia Bogdán vajda azonos-e Bogdán máramarosi vajdával, éppen ezért jobbnak véltem a kérdést függőben hagyni. (Anjoukori Okmt. III. 201—202.) Az újabb felfogás szerint Mikula fia Bogdánnak semmi kapcsolata sincs a máramarosi Bogdán vajdával. (Documenta 75. 1. jegyz.)

őt, mint volt mármarosai vajdát és hűtlenségbe esettet (noster infidelis) említi. A hűtlenség okára vonatkozólag nem tudunk közelebbít. Hat évvel később 1349-ben ugyancsak Nagy Lajos ismételen mint infidelis notoriust emlegeti.¹² Neve csak hosszabb idő múlva 1365-ben fordul elő ismét, amikor is a király elveszi tőle és fiaitól Mármarosban lévő birtokának Kuhnyának reá eső részét és Szász fiának Balknak, valamint testvéreinek adományozza.¹³ Ezen oklevél igen nagyfontosságú. Megtudjuk belőle, hogy Bogdán vajda és fiai „titokban“ átmentek Moldvába és miután elűzték onnan Szász vajda fiait, hatalmukba kerítették a vajdaságot. Értesülésünket mindenben megerősíti a krónikás is.¹⁴ Bogdán vajda Moldvába való távozásának idejét szintén csak hozzávetőleges pontossággal tudjuk megállapítani. Bizonyos, hogy 1360 előtt hagyta el Mármarost. Ez év márciusában ugyanis a király Dragosnak, Gyula fiának több birtokot adományoz Mármarosban.¹⁵ Az adománylevelben a király kiemeli Dragos azon szolgálatait, amelyeket Moldva viszszerzésénél teljesített. Itt ugyanis sok román lázadott fel és tért le a köteles hűség útjáról. Ezen lázadás és Bogdán vajda Mármarosból való távozása között szoros összefüggés van. Minden kétségen kívül Bogdán hatalomra törtető ember volt, akiről Nagy Lajos is megállapítja, mint azt fentebb láttuk, hogy többször letért a köteles hűség útjáról. Nagyon valószínű, hogy hűtlenségének oka részben a vajdacsaládok közt fennálló versengés volt, mely igen gyakran fegyveres összecsapásban és egymás javainak elpusztításában nyert kifejezést.¹⁶ Szerény véleményem szerint az „infidelis“ mögött azonban sokkal több van egyszerű családi vetélykedésből származó ellentétből.

A román történetírók Bogdán vajda távozását és Moldva alapítását általában az 1359. évre teszik. Nagyon természetes,

Mikula fia Bogdán a havaselti vezető férfiak közül való és kivándorlása az argeși vajdaság alapításával áll szoros kapcsolatban. Ennek vajdája ugyanis kiterjesztette fennhatóságát az egész Havaseltére. Mikula fia azon bojárok közé tartozik, akikről VI. Kelemen pápa 1345. évi oklevele is említést tesz. Ő és utána még többen, mint menekültek jöttek hazát keresni maguknak és övéiknek a Kárpátokon innen. (Docum. I/2. 60—61.) Itt önkéntelenül is felvetődik a gondolat, vajon nincs-e összefüggésben Bogdán mármarosai vajda hűtlensége Károly király halálával?

¹² Mihályi, i. m. 26.

¹³ Mihályi, i. m. 56., Documenta 151.

¹⁴ Schwandtner, *Scriptores Rerum Hungaricarum*. I. 245.

¹⁵ Mihályi, i. m. 37., Documenta 144.

¹⁶ Gáldi—Makkai, i. m. 54.

hogy a vélemények itt is eltérőek. Egyes történetírók szerint Bogdán már 1348-ban vagy 1349-ben átment Moldvába.¹⁷ Radu Rosetti, aki egyik tanulmányában részletesen foglalkozott a moldvai vajdák kilétével, a következőket mondja Moldva alapításával kapcsolatban: „Az 1359. évben, azelőtt és azután Moldva vajdáját mármarosai Bogdánnak hívták, aki vajdai székét 1348-ban vagy 1349-ben foglalta el és 1365-ig uralkodott kiterjesztvén lassanként hatalmát a Dnyeszterig, a tengerig és Havaselve határáig.“¹⁸

Itt egy pillanatra álljunk meg, mert önkénytelenül is felvetődik a kérdés: vajon az első vajdák hatalma kiterjedt-e tényleg a későbbi Moldva egész területére, vagy pedig annak csak egy része volt birtokukban? A feleletet erre könnyen megadhatjuk, mégpedig hiteles oklevél alapján. Az első oklevél, melyben a vajda egész Moldva urának mondja magát 1392-ből maradt fenn.¹⁹ Ezen oklevél szerint Román vajda „a hegyektől a tengerig uralja Moldva országát.“ Ha a kérdésre még pontosabban akarunk felelni, tekintetbe kell vennünk Moldva XIV. századbéli népi összetételét is. Tudjuk, hogy Moldva délnyugati részein még a vajdaság megalapítása előtt megjelent a magyar, mint ősfoglaló és innen távolabb északra is felnyúló erőteljes tömböt alkotott. Ezt még azok a román történetírók is elismerik, akik a kérdéssel behatóbban foglalkoztak.²⁰ Az is nagyon kézenfekvő, hogy a tatárok nem egyszerre vonultak ki Moldva területéről s így, amint azt a fentidézett oklevél is mutatja, a keleti részek csak a század vége felé kerültek a hatalmat egyre bővítő vajdák fennhatósága alá. Nem tévedünk, ha azt állítjuk, hogy az első vajdák hatalma csak az északnyugati részekre, főleg a Moldva folyó völgyére terjedt ki, ahol

¹⁷ Radu Rosetti, Despre succesiunea domnilor Moldovei dintre Iași și Alexandru cel Bun. Iași, 1923. Extras din „Viața Românească“. 9. és D. Onciul, Originile Principatelor Române. București, 1899. 100.

¹⁸ R. Rosetti, uo. 9.

¹⁹ M. Costăchescu, i. m. I. 7—13.

²⁰ R. Rosetti, Despre Unguri și episcopiiile catolice din Moldova. An. Acad. Rom. Ser. II. Tom. XXVII. 1904—05. 251. A Moldvában letelepedett magyarság területi elhelyezkedéséről fogalmat alkothatunk magunknak Costăchescu már idézett okmánygyűjteménye alapján. Ugyancsak az itt összegyűjtött okmányok mutatják azt a nagyon is jelentős szerepet, melyet egyes vitathatatlanul magyar származású főurak és általában a magyarság játszott a vajdaság belső életében és megszervezésében. Ld. még Gh. I. Nastase, Ungurii din Moldova la 1646 după „Codex Bandinus“. Arhivele Basarabiei. 1935. 82. kk.

az első németekből és magyarokból álló városi elemet is fel-
találjuk.²¹ Elfogadhatatlan tehát Rosettinek fentebbi állítása,
mely szerint már Bogdán „a Dnyeszterig, a tengerig és Havas-
elve határáig“ terjesztette volna ki hatalmát. Különbösen is a
román történetírás tanítása szerint a Moldvában is fellelhető
kisebb alakulatok — kenézségek — meghódoltatása időt vett
igénybe s így a Rosetti által jelzett határokat a vajdaság leg-
feljebb a XV. század első évtizedeiben érte el.²²

Mint fentebb láttuk, Bogdán vajda kísérőivel együtt „titok-
ban“ vonult ki Moldvába. A kivonulás erőszakos jellegét mu-
tatja az, hogy Bogdán vajdát kísérői nem követték mindnyá-
jan jószántukból. Nem egy kisebb hatalmú mármarosai vajdát
erőszakkal kényszerítettek maguk a lázadók a csatlakozásra.
Ezt bizonyítja mindennél ékebben Nagy Lajosnak már 1349.
szept. 15.-én kiállított oklevele is.²³ Moldvában — állítólag —
1359 táján halt meg Szász vajda, kinek fiait Bogdán végül is
elűzte.²⁴ Ezek a magyar királynál találtak menedéket s szá-
mukra állította ki a király 1365. febr. 2-án kelt oklevelét,
melyben érdemeik elismeréseképpen a hűtlen Bogdán vajdának
és fiainak mármarosai birtokait nekik adományozza.²⁵ Ha figye-
lemmel olvassuk a király oklevelét, valamint a krónikának a
tárgyalt eseményt megrögzítő részét feltűnik, hogy mindkét
helyen fegyveres összeütközésről történik említés, sőt a kró-
nika többszöri hadjáratot emleget. Úgy látszik Nagy Lajos nem
egykönnyen nyugodott bele az akarátán kívül megváltozott hely-

²¹ Az őstelepes magyar és német lakosság későbbi sorsával kapcsolat-
ban érdemesnek látom itt felhívni a figyelmet Iorga véleményére, mely
szerint „míg a magyarok sokáig fennmaradtak, ezek a németek, valamint
az erdélyi szászok is nagyon hamar beolvadtak — egy jellegzetes hajlama
ez a német népnek, — melyet jó szociabilitása rendszerint az elnemzetiet-
lenedéshez visz.“ *Olv. N. Iorga, Istoria Românilor în chipuri și icoane.*
Craiova, 1921. 88.

²² C. Giurescu, *Istoria Românilor.* I. 481. „Moldva területi szem-
pontból való fokozatos terjeszkedése Jó Sándor alatt éri el tetőpontját.“

²³ *Documenta.* 115.

²⁴ C. Giurescu, *Istoria Românilor.* I. 378. Bár minden rendelke-
zésemre álló forrásmunkát igyekeztem áttanulmányozni, nem kaptam semmi
bizonyítékot, ami jogosulttá tenné Szász vajda halálának éppen erre az
időpontra való tételét.

²⁵ Mihályi, i. m. 56—59. és *Documenta.* 178.

zetbe és hadat küldött az amugyis hűtlen vajda ellen.²⁶ Hogy ezeknek a hadjáratoknak megvolt-e a kívánt eredményük vagy se, nem tudjuk teljes bizonyossággal. Hajlandó vagyok azonban inkább nemmel felelni, mivel Bogdán vajda 1365-ig, haláláig megmaradt a vajdai székben, a király pedig kénytelen volt hűséges embereit Mármarosban kárpótolni a szenvedett veszteségekért, melyek az oklevél tanúsága szerint nem voltak épen csekélyek. Merészség volna azonban azt állítani, hogy a moldvai vajda huzamosabban szembeszállhatott a magyar király akaratával, vagy neki fegyverrel ellenállhatott. Bogdán fiának és utódjának Lackónak (Lațcu) magatartása igazolja e feltevést.²⁷ Alatta a katolikus vallás, mely előfutára volt a politikai befolyásnak, döntő szerephez jut úgyannyira, hogy maga a vajda is áttér.²⁸ Egyáltalán milyen politikai magatartása lehetett a moldvai vajdának 1370 után, mikor úgy Magyarország, mint Lengyelország trónján Nagy Lajos ült? Merészség volna önálló vagy a magyar király akaratával ellenkező politikai irányzatnak a hangoztatása. Ismételten hangsúlyozom, hogy a kutató helyzete nagyon nehéz és csak a legnagyobb elővigyázatossággal lehet a végső következtetésekig eljutni, mivel hiányoznak a tárgyilagos ítélelhozatalhoz oly nélkülözhetetlen adatok. Lackó vajdától sem maradt fenn egyetlen oklevél sem s így nemcsak a belpolitikai változásokra, hanem a külpolitika irányvonalára vonatkozólag sincs közelebbi adatunk. Mégis a mondottak alapján nyugodtan feltételezhetjük, hogy a moldvai vajdának Nagy Lajos uralkodása alatt nem lehetett a magyar külpolitika célkitűzésével ellentétes magatartása.

Hogy mi történt a fi-örökös nélkül 1373-ban elhalt Lackó vajda után, a kutatások mai állása mellett nem állapítható meg pontosan. Legjellemzőbb erre az időszakra vonatkozólag C. Giurescu megállapítása, mely szerint: „A Lackó halála után bekövetkezett események Moldva egész történelmében a leg-

²⁶ A király maga nem vett részt ezekben a hadjáratokban és egyáltalán nem valószínű, hogy járt Moldvában, bár a Dubnici Krónika nagyon is valószínűtlen állítása szerint a litvánok elleni hadjáratból hazatérőben valami hetvennégyezer is átkelt a Szereten. Vö. *Fontes Domestici*. III. 165.

²⁷ Lackóval kapcsolatban még Iorgának is feltűnt és nem is mulasztja el megjegyezni, hogy a vajdának magyar neve van. („purtătorul unui nume unguresc încă”). N. Iorga, *Studii și documente cu privire la Istoria Românilor*. București, 1901. I—II. XXV.

²⁸ *Monum. Hung.* II. 99.

sötétebbek közé tartoznak.“²⁹ Egy nagy bizonytalanság, egy úr következik, melyet a román történetírók igyekeztek jól-rozsul, később hamisaknak bizonyult adatok alapján is kitölteni.³⁰ Iurg Koriatovici litván herceget ma már mind kevesebben teszik meg Lackó utódjának de az új, úgynevezett Muşat-dinasztia állítólagos őséről Costeáról sem lehet semmi biztosat tudni.³¹ Honnan származik a Muşat név, viselője férfi volt-e vagy nő, helyesebben Costeat hívták-e Muşatnak, vagy pedig a Bogdán-alapította dinasztia egyik nőtagját, aki állítólag Costeának lett a felesége; ezek mind feleletre váró kérdések. Ezért nem tehetünk mi sem egyebet, mint elfogadjuk e kérdésekre vonatkozólag C. Giurescu alábbi megállapítását: „A román történetírásban különböző vélemények láttak napvilágot a nélkül, hogy mostanig biztos és végleges eredményhez lehetett volna eljutni.“³² Néha az idegen krónikás adatai nehezítik az események pontos megítélésének lehetőségét. Így Dlugos az 1359. év eseményeivel kapcsolatban beszámol István moldvai vajda haláláról és fiainak Istvánnak és Péternek nagy küzdelméről, melyben idegen hatalmak is részt vettek.³³ Giurescu szerint ez az István vajda a Moldva északi részén elterülő „Sepeniş“-nek volt a vajdája.³⁴ Rosetti helyesebbnek véli az egész eseményt sokkal későbbre tenni. Szerinte Costea halála után (1375)? nagyobbik fia István következett a vajdai székben, de Istvánt öccse Péter magyar segítséggel átkergette Lengyelországba és átvette a hatalmat.³⁵ Rosetti ezen véleményét nem fogadják el a történetírók; általánosabban elfogadott az a nézet, hogy Costeat fia, Péter követte. Péter vajda uralkodásának

²⁹ C. Giurescu, *Istoria Românilor*. I. 422.

³⁰ P. Panaitescu, *Diploma Bârlădeană din 1134 și Hrisovul lui Iurg Koriatovici din 1374*. *Revista Istorică Română*, II. 1932. 57.

³¹ Costeanak a neve egyetlen közelkorú forrásban az úgynevezett Pomelnicul dela Bistrița-ban maradt fenn. Ennek ellenére a legtöbb történetíró elismeri őt tényleges vajdának. Eredetét illetőleg azonban már megindulnak a találgatások. Így többen a havaseli vajdák rokonának tartják, Rosetti pedig az erdélyi vajda leányával, Margittal való házasságát is valószínűnek véli. Vö. R. Rosetti, *Despre succesiunea domnilor Moldovei dintre Lațcu și Alexandru cel Bun*. Iași, 1923. 15.

³² C. Giurescu, *Istoria Românilor*. I. 423.

³³ Ioannis Dlugossi seu Longini, *Historiae Polonicae Libri XII*. Francofurti, 1711. I. 1123—24.

³⁴ C. Giurescu, *Istoria Românilor*, I. 375.

³⁵ R. Rosetti, *Despre succesiunea domnilor Moldovei dintre Lațcu și Alexandru cel Bun*. Iași, 1923. 16. kk.

első éveiről mit sem tudunk. Később 1387-ben mint a lengyel király hűbérese tűnik fel és teszi le Lembergben Jagelló Ulászlónak és feleségének Hedvignek a hűbéresküt.³⁶ Péter vajdának egy 1384-ből, tehát már Nagy Lajos halála utáni időből fennmaradt oklevele mutatja, hogy mily erős volt még mindig a katolikus befolyás.³⁷ E vallás követője a vajda édesanyja is, kit „*illustris et nobilissima domina Margarita*“-nak nevez az oklevélben a vajda. Ebből arra következtethetünk, hogy Nagy Lajos életében vitathatatlan volt a magyar befolyás és fennhatóság. A nagy király halála után, felhasználva bizonyára a központi hatalom gyengülését, a moldvai vajda is igyekezett a reá nézve kellemetlen magyar fennhatóság alól menekülni. Számára sokkal kényelmesebb volt a távolabb fekvő és főleg kevés jogcímmel rendelkező lengyel királyi hatalom elismerése annál is inkább, mivel ez pillanatnyilag nem a legbarátságosabb viszonyban volt a magyar királlyal. A lengyel fennhatóság elismerése nemcsak egy észak felől jövő támadás lehetőségét zárta ki, hanem egyszersmind segítséget is jelentett a jogait netalán fegyverrel érvényesíteni akaró magyar királlyal szemben.³⁸ A moldvai vajdák külpolitikájának hosszú időn keresztül a lengyel barátság keresése és megtartása volt a főcélja. Így akarták biztosítani vajdaságuk viszonylagos függetlenségét Nagy Lajos utódainak állandóan megisméltendő jogfelújításával szemben.

³⁶ M. Costăchescu, i. m. II. 599.

³⁷ Uo. I. 4.

³⁸ C. Giurescu, *Istoria Românilor*. I. 427.